

Галахова М. О., студентка
Гура Н. П., к. філол. н, доц.
Запорізький національний технічний університет

**ВТІЛЕННЯ ТИПОВИХ НІМЕЦЬКИХ РИС У ГОЛОВНИХ
ГЕРОЯХ РОМАНУ ДАНІЕЛЯ КЕЛЬМАНА
«ОБМІРЮВАННЯ СВІТУ»**

Роман «Обмірювання світу» («Die Vermessung der Welt», 2006) Даніеля Кельмана називають найяскравішим німецькомовним романом післявоєнного періоду, який отримав світовий резонанс. Успіх книги в країні та за її межами багато в чому пов'язаний з тим, що автору вдалося торкнутися такої важливої для німецької культурної свідомості проблеми як «національна ідентичність». Розмірковуючи над своєрідністю німецької нації, Д. Кельман відходить від трагічної історії Німеччини попереднього століття та звертається до епохи Просвітництва.

Рубіж XVIII–XIX століть у Німеччині представлений такими геніями, як Й. В. Гете, І. Кант, А. фон Гумбольдт, К. Ф. Гаус, А. Ф. Мебіус, та ін. Але з усього ряду цих яскравих особистостей Д. Кельман звертається саме до Олександра фон Гумбольдта та Карла Фрідріха Гауса, які стали втіленням основних рис німецького самобутнього характеру. Обидва персонажа об'єднані у романі метафорою «обмірювання світу», адже кожен із них по-своєму займається його вивченням.

Герой, що пізнає світобудову і одночасно з цим пізнає самого себе, є знаковим для всієї німецької культури. Бути німцем – це, перш за все, прагнути до розуміння світу та його глибинних законів. Саме такими і зобразив Д. Кельман своїх героїв. Олександр Гумбольдт *«Обмірював на своєму шляху усе підряд – кожну річку, гору і озеро, залазив у кожну дірку Землі, перепробував більше ягід і видерся на більшу кількість дерев, ніж можна було собі уявити»* [1, с. 14], а Фрідріх Гаус *«Багато знає про зірки, та заради науки і знань готовий приректи себе на будь-яке випробування»* [1, с. 59].

Однак автор не намагається точно відтворити історичні постаті А. Гумбольдта та Ф. Гауса, тому образи видатних вчених зазнають

суттєвих змін. Обидва генії постають в образі диваків, які нічого не помічають окрім своєї всепоглинаючої пристрасті до знань: *«Коли ти вже опинився у цьому світі, про що тебе, правда, не питали, то треба намагатися що-небудь у ньому зробити»* [1, с. 77]. Робити відкриття для героїв важливо, адже вони вбачають у цьому сенс свого існування.

Дещо пародійний початок роману Д. Кельмана пов'язаний з постмодерністською інтерпретацією головних рис «німецького духа». Автор розглядає проблему національної ідентичності не в серйозному філософсько-соціальному ключі, а в жартівливо-іронічній манері сучасної літератури. Його герої часом настільки відповідають поширеним національним кліше і стереотипам, що здаються своєрідною ілюстрацією проблеми сприйняття національної ідентичності масовою свідомістю.

Поняття «німецька вченість» відіграє важливу роль у розумінні національної ідентичності Німеччини, та знайшло своє відображення в образах головних героїв роману. Сутність поняття включає такі семантичні компоненти: «любов до наук», «великі пізнання», «прагнення до рефлексії, аналізу», а також «теоретизації явищ навколишнього світу» [3, с. 52]. Вагомою є думка про дослідження нових явищ та сутність речей. В романі проголошується ідея заперечення ігнорування дійсності: *«аби не лякатися незнайомих речей, їх слід краще обміряти – ось де здоровий глузд»* [1, с. 18].

Іншою важливою рисою є старанність та працьовитість. Німці люблять працювати й прагнуть до якісного виконання роботи. [2, с. 54]. Головні герої роману ладні досліджувати сутність природних явищ, чого б це їм не коштувало. Звідси випливає образ «німецького генія» і його прагнення осягнути світ, який, однак, дещо відрізняється у образах головних героїв. Якщо Олександр Гумбольдт втілює абсолютний принцип руху у просторі, то Карл Фрідріх Гаус – ідею руху в часі. Один випереджає сучасників у просторі, ступаючи там, де ще не була нога європейця, інший «обганяє» людей у часі та робить дивовижні наукові відкриття.

Дуже пізнаваною рисою будь-якого німця є всепоглинаюче прагнення до точності і порядку (*Ordnung über alles*), постійне бажання усе підпорядковувати законам і правилам. Гумбольдт, який ставиться до усього оточуючого із пильністю, усвідомлює: *«Як можна жити, якщо точність нічого не означає?»* [1, с. 41].

Самотність генія – ще одна магістральна тема німецької класичної літератури, піддається у Д. Кельмана іронічному зниженню. Незважаючи на успіхи у відкриттях та насиченість життя, Гумбольдт ніколи не був одружений, та все ж таки відчуває потребу у домашньому затишку, розумінні та підтримці. Гаус навпаки, маючи сімейний затишок, не приділяє достатньо уваги своїй сім'ї, адже ставить дослідження навколишнього світу на перший план.

Отже, німецька ідентичність у романі репрезентована образами Олександра фон Гумбольдта та Карла Фрідріха Гауса, які створюють образ колективного біполярного героя. Вони, неначе дві сторони однієї медалі, які саме в єдності створюють певну цілісність, що втілює в собі різні грані національного характеру Німеччини та різні сторінки німецької історії.

Література

1. Kehlmann D. Die Vermessung der Welt. Berlin: Rowohlt, 2005. 298 s.
2. Грицак Ю. П. Характеры народов мира: попытка определения национальных психотипов. Харьков: Экограф, 2000. 342 с.
3. Дубовер М. А. Образ Германии в русских энциклопедических журналах: монография. Ростов-на-Дону, 2016. 126 с.